

IEVOS ● **SIMONAITYTĖS**
KLAIPĖDOS APSKRITIES VIEŠOJI BIBLIOTEKA

**PRENUMERUOJAMŲ DUOMENŲ BAZIŲ PANAUDA KLAIPĖDOS IR TAURAGĖS
APSKRIČIŲ VIEŠOSIOSE BIBLIOTEKOSE**

Tyrimą atliko:
Vyresn. metodininkė Ieva Baltinė

Klaipėda, 2018

TURINYS

TRUMPINIŲ SĄRAŠAS	3
ĮVADAS	4
DB PRIEINAMUMAS BIBLIOTEKOSE	5
BIBLIOTEKŲ LANKYTOJŲ APKLAUSA: DEMOGRAFINIAI RESPONDENTŲ DUOMENYS	9
DB NESINAUDOJIMO PRIEŽASTYS	11
DB NAUDOJIMO YPATUMAI	15
IŠVADOS	21
REKOMENDACIJOS	22

TRUMPINIŲ SĄRAŠAS

DB – prenumeruojamos duomenų bazės

KLAVB – Klaipėdos apskrities viešoji Ievos Simonaitytės biblioteka

LNB – Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

SVB – Jurbarko rajono, Klaipėdos miesto, Klaipėdos rajono, Kretingos rajono, Neringos, Pagėgių, Palangos miesto, Skuodo rajono, Šilalės rajono, Šilutės rajono, Tauragės rajono savivaldybių viešosiose bibliotekos

IVADAS

Lietuvos viešosiose bibliotekose yra prieinamos prenumeruojamos duomenų bazės (toliau DB), kuriuose gausu susistemintų, įvairia tematika straipsnių rinkinių, prieinamų naudotojams skaitmenine forma. Kiekvienoje viešojoje bibliotekoje DB prieinamumas yra skirtingas: vienos prieinamos tik kelios DB, kituose prieinamų DB skaičius didesnis; kai kuriose bibliotekose DB prieinamos tik centrinėje bibliotekoje, kitur prieinama ir kai kuriuose arba visuose filialuose.

2014 metais Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (toliau LNB) atliko išsamų „Prenumeruojamų duomenų bazių panauda viešosiose bibliotekose“ tyrimą. Atlikto tyrimo tikslas buvo nustatyti prenumeruojamų duomenų bazių Lietuvos AVB ir SVB poreikį ir panaudą, įvertinti DB turinio pateikimą bibliotekų svetainėse, įvardyti darbo su duomenų bazėmis viešosiose bibliotekose problemas, įvertinti darbuotojų kompetencijas ir prenumeruojamų duomenų bazių viešinimą¹. 2018 metais Lietuvos Respublikos Kultūros ministerija inicijavo šio tyrimo pakartojimą. Kiekviena apskrities biblioteka tyrė savo regiono bibliotekas, remdamasi LNB atlikto tyrimo metodika ir duomenimis.

Klaipėdos apskrities viešoji Ievos Simonaitytės biblioteka (toliau KLAVB) atliko tyrimą, kurio objektas – prenumeruojamų Lietuvos ir užsienio duomenų bazių panauda ir poreikis Klaipėdos regiono viešosios bibliotekos: KLAVB ir SVB. **Tyrimo tikslas** – nustatyti DB naudojimo tikslus ir nesinaudojimo jomis priežastis, išsiaiškinti problemas, su kuriomis susiduria bibliotekos ir DB naudotojai Klaipėdos regiono viešosiose bibliotekose. Tyrimo metu buvo vykdomos dvi apklausos: bibliotekų darbuotojų ir lankytojų. Klaipėdos regiono viešųjų bibliotekų darbuotojų, kurie prižiūri, administruoja DB bibliotekoje, apklausa buvo vykdoma kovo mėnesį. SVB ir KLAVB lankytojų apklausa buvo vykdoma kovo – gegužės mėnesiais. Atliekant tyrimą, buvo išskirti tokie **uždaviniai**:

1. Nustatyti DB prieinamumą apklausus KLAVB ir SVB darbuotojus atsakingus už DB;
2. Išsiaiškinti pagrindinius DB naudojimo bibliotekoje tikslus;
3. Išskirti pagrindines DB naudojimo problemas, nenaudojimo priežastis, susiduriamų iššūkių sprendimo galimybes.

¹ Prenumeruojamų duomenų bazių panauda Lietuvos viešosiose bibliotekose: tyrimo ataskaita. Vilnius, LNB, 2014

DB PRIEINAMUMAS BIBLIOTEKOSE

Kovo mėnesį buvo išsiųsta apklausa KLAVB ir SVB darbuotojoms, kurios dirba / prižiūri DB (iš kiekvienos bibliotekos buvo prašoma atsakyti po vieną darbuotoją). Apklausos metu buvo siekiama išsiaiškinti DB prieinamumą skaitytojams jų bibliotekose, jų nuomonę apie DB naudingumą. Apklausos metu paaiškėjo, jog didžioji dauguma SVB suteikia savo lankytojams naudotis DB ne tik centrinėje bibliotekoje, bet ir padaliniuose / filialuose, t. y. aštuoniuose iš vienuolikos bibliotekų DB yra prieinamos ne tik centrinėje bibliotekoje. KLAVB filialų neturi, o DB prieinamos vienoje skaitykloje. Reikia pažymėti, jog dažniausiai SVB filialuose yra prieinama *EBSCO* DB, kai kur prieinama ir *INFOLEX* DB. Šilalės RSVB pažymėjo, jog anksčiau DB buvo prieinamos lankytojams ir jiems priklausančiuose didesniuose filialuose. Vis tik nesulaukus pakankamo lankytojų susidomėjimo nutarta prieigą prie DB palikti tik centrinėje bibliotekoje. Kitos SVB taip pat pažymėjo, kad ne visuose filialuose yra galimybė naudotis DB. Dauguma jų tik sulaukus lankytojų poreikio naudotis DB, jas suteikia ir filialams.

Visų bibliotekų darbuotojos nurodė kokios DB lankytojams yra prieinamos jų bibliotekose (*diagrama 1*). Reikia pažymėti, jog visuose tiriamose bibliotekose yra prieinama *INFOLEX* DB.

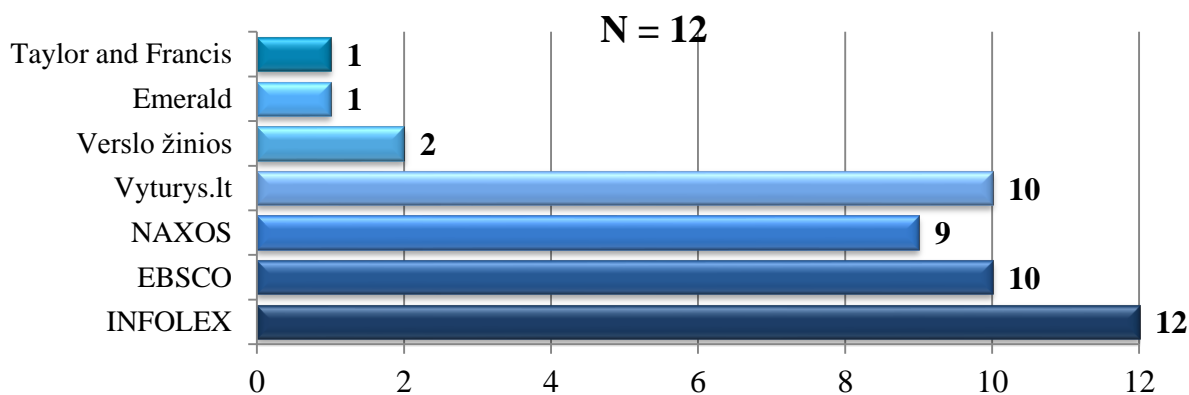

Diagrama 1. DB prieinamumas tiriamose bibliotekose

EBSCO, *Vyturys.lt*, *NAXOS* DB prieinamos daugelyje tiriamų bibliotekų. Beveik visuose bibliotekų oficialiuose tinklapiuose yra patogiai pateikiama informacija (tik kelios bibliotekos neturėjo konkrečiau įvardijusios DB pavadinimų, kurios prieinamos jų bibliotekose). Vis tik, pastebimas nesutapimas tarp darbuotojų pateiktų duomenų ir interneto svetainėse pateikiamos informacijos apie DB. Kai kurių bibliotekų svetainėse pateikiama daugiau DB pavadinimų, nei buvo pateikta darbuotojų, bei atvirkščiai – pateikiama mažiau. DB *Vyturys.lt*, nors daugelyje bibliotekų prieinamos (pagal darbuotojų apklausos rezultatus), bibliotekų svetainėse ne visur yra pateikta informacija lankytojams apie galimybę ja naudotis. DB *Credo Online Reference Service*

prieinamumas kelių bibliotekų yra nurodomas tik interneto svetainėse, bibliotekų darbuotojai tokios prieinamos lankytojams DB nenurodė.

Bibliotekų darbuotojų buvo prašoma įvertinti keturių DB, kurios dažniausiai yra prieinamos bibliotekose (*diagrama 2*), naudingumą. Kaip labiausiai naudingą DB bibliotekų darbuotojai

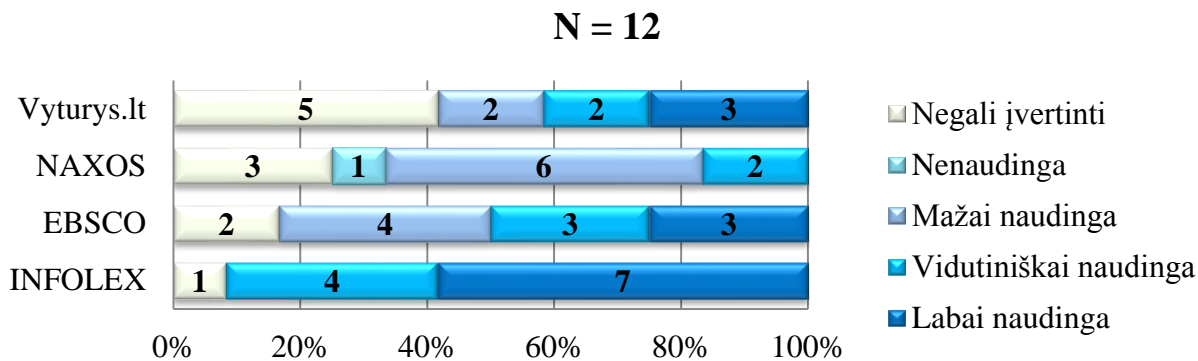

Diagrama 2. DB naudingumas pagal bibliotekų darbuotojus, kurie administruoja DB bibliotekose

įvardijo *INFOLEX* DB. Nors DB *Vyturys.lt* daugelyje bibliotekų prieinama, jos daugiausia bibliotekų darbuotojų negalėjo įvertinti nei kaip naudingos, nei kaip nenaudingos. Vis tik, apibendrinant visas DB galima teigti, kad bibliotekų darbuotojų požiūriu esamos duomenų bazės tikrai yra naudingos ir reikalingos tiek darbuotojams, tiek vartotojams.

Bibliotekų darbuotojų apklausos metu buvo teirujamasi jų nuomonės apie DB kaip bibliotekų paslaugos žinomumą. Dvi bibliotekos pažymėjo, kad lankytojams *greičiausiai nepakanka informacijos* apie DB, jų naudojimo galimybes. Septynios bibliotekos mano, jog jų lankytojai yra *greičiausiai pakankamai informuoti* apie šią paslaugą. Likusios trys mano, jog *informacijos yra tikrai pakankamai*. Visuose dvylikoje bibliotekų lankytojai asmeninių konsultacijų metu yra supažindinami su DB naudojimo galimybėmis, apmokomi kaip atlikti rezultatyvią paiešką (*diagrama 3*). Vis tik, kaip jau buvo pastebėta anksčiau, oficialioje interneto svetainėje ne visos

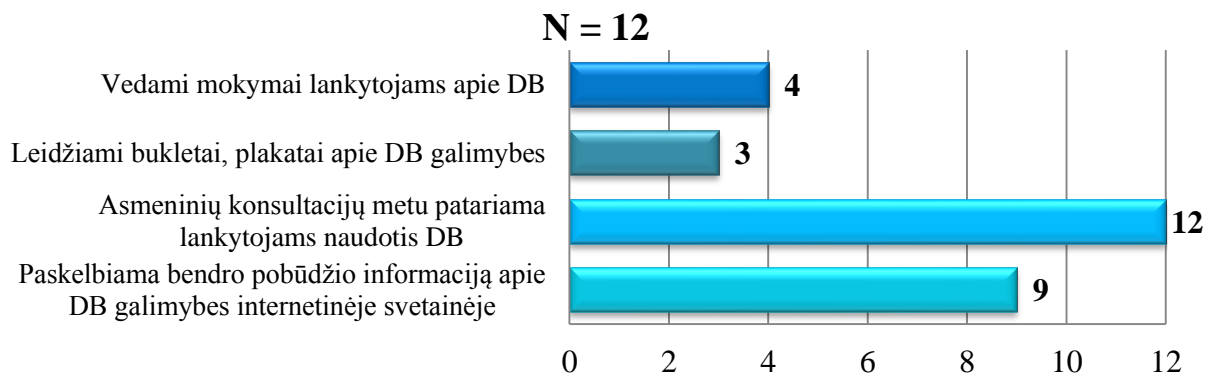

Diagrama 3. Bibliotekų lankytojų informavimo priemonės apie DB paslaugą

bibliotekos skelbia informaciją apie DB naudojimosi galimybę. Tik devynios bibliotekos iš dvylikos tiriamuoju laikotarpiu tokią informaciją talpino svetainėje. Keturios bibliotekos ne tik konsultuoja kaip efektyviai naudotis DB, bet ir veda mokymus lankytojams apie DB. Trys bibliotekos iš dvylikos papildomam lankytojų informavimui leidžia bukletus, plakatus su informacija apie DB naudojimą bibliotekoje ir už jos ribų.

DB bibliotekoje reikalingos ne tik lankytojams. Neretai jomis naudojasi ir bibliotekos darbuotojai. Devyniose bibliotekose iš dvylikos bibliotekos darbuotojai tikrai naudojami DB. Vienoje bibliotekoje respondentas negalėjo atsakyti, nes nežino ar kolegės naudojasi DB. Kituose dviejose bibliotekose respondantai teigia, kad kolegės nesinaudoja DB. Dažniausiai bibliotekų darbuotojai DB naudoja atsakant į skaitytojų pateiktas užklaudas (*diagrama 4*). Taip pat bibliotekos darbuotojai DB naudoja savo naudojimo įgūdžių, ieškant juose informacijos, tobulinimui. DB respondentams yra ir šaltinis informacijos siekiant tobulinti savo profesinę kvalifikaciją.

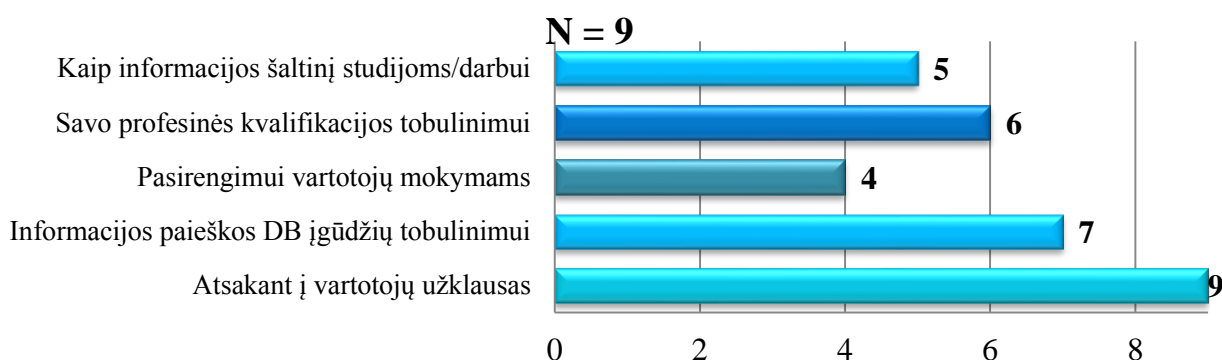

Diagrama 4. DB naudojimo tikslai (bibliotekos darbuotojų atvejais)

Bibliotekų darbuotojai taip pat yra DB naudotojai, kurie jas naudoja dažniausiai ir mokina jomis naudotis kitus asmenis. Dėl šios priežasties buvo klausama jų su kokiomis problemomis susiduria dirbdami su DB (*diagrama 5*). Kaip pagrindinę problemą naudojantis DB bibliotekininkai nurodė tai, kad daugumai jų nepakanka turimų anglų kalbos žinių. Taip pat, pasigendama informacinės

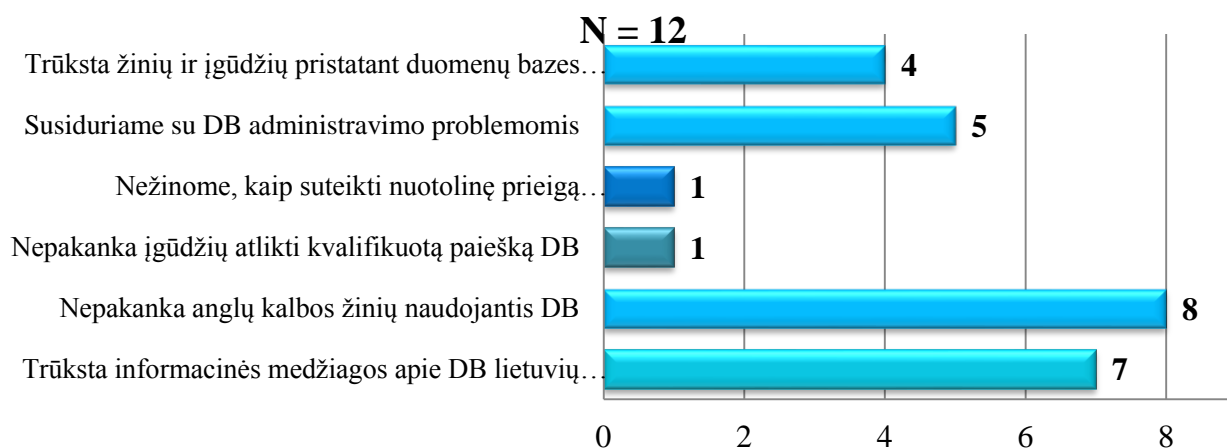

Diagrama 5. Problemos, su kuriomis susiduria bibliotekų darbuotojai, naudojantis DB

medžiagos apie DB naudojimą lietuvių kalba. Nemaža dalis bibliotekų susiduria su DB administravimo nesklandumais. Tokia situacija susidaro dėl darbuotojų kaitos ir naujų mokymų dėl DB panaudojimo trūkumų. Reikia pažymėti, kad nė viena biblioteka nenurodė, jog su problemomis nesudurtų.

Esant problemai reikia ieškoti ir jų sprendimų būdų. Respondentų buvo teiraujama, kokia pagalba norint teikti kokybišką prieinamumo prie DB paslaugą jiems būtų reikalinga (diagrama 6). Tik vienas respondentas iš dvylikos nurodė, jog pagalbos nereiktų. Didžiajai daliai respondentų teikti kokybiškas DB paslaugas lankytojams padėtų DB naudojimosi vadovai pateikti lietuvių kalba.

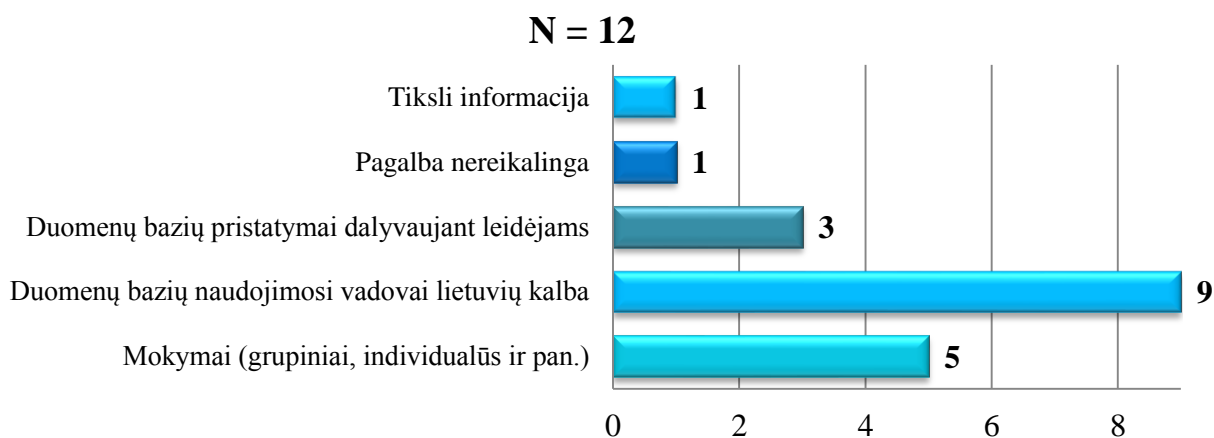

Diagrama 6. Priemonės, kurios padėtų bibliotekų darbuotojams efektyviau dirbti su DB

Taip pat respondentams naudingi būtų mokymai ir DB pristatymai dalyvaujant leidėjams. Plačiau komentuojant, anketoje išreikštą nuomonę respondentai pažymėjo, kad „*Norint tinkamai informuoti skaitytojus apie DB, visų pirma reikia būti pačiam gerai su jomis susipažinus. Praktiškai jokių mokymų apie DB nevyksta, išskyrus EBSCO, kuri ir taip yra pakankamai aiškiai suprantama, todėl norėtųsi sulaukti pagalbos, mokymų ar bent jau naudojimosi instrukcijų ir pan., ypač gaunant naujas duomenų bazines. O ne naujai gavus bibliotekai duomenų bazę, bandyti pačiam išsiaiškinti jos galimybes, administravimo niuansus ir pan.*“ (respondentas 1). Kitas respondentas 5 taip pat pažymi, jog „*Trūksta informacijos apie kitas DB, kurių biblioteka neturi, bet jos yra didesnėse bibliotekose*“, „*Trūksta informacijos apie naujas duomenų bazines ir jų panaudojimą*“ – teigia respondentas 12. Respondentas 9 pažymi, kad „*Mažesniems miestams, kur mažesnis jaunų žmonių /studentų srautas arba jo nėra, reikėtų DB lietuvių kalba*“. Taip pat buvo pažymėta, jog bibliotekininkams trūksta apie esamas, bet ne jų bibliotekoje prenumeruojamas DB. Kadangi respondentai buvo ties asmenys, kurie dirba su DB ir lankytojais, buvo teiraujama kokių DB reikėtų jų bibliotekų lankytojams. Po du respondentus nurodė, jog reikėtų daugiau DB socialinių mokslų tematika ir kad būtų naudingos VGTU. E. BOOKS DB prenumerata. Taip pat buvo išreikšta nuomonė, kad naudinga būtų bibliotekoje turėti EBSCO ir INFOLEX DB (šios DB prieinamos

daugelyje, bet ne visose bibliotekose). DB lietuvių kalba, apie studijų galimybes bei kosmetologiją, pagal respondentus, taip pat yra aktualios lankytojams.

Apibendrinant galima teigti, jog DB tikrai turi paklausą, tik jų prieinamumas visuose bibliotekose skirtingas. Nemažoje dalyje bibliotekų DB prieinamos ne tik centrinėje bibliotekoje, bet ir kai kuriuose filialuose. Deja, bet problemų teikiant DB prieinamumo paslaugą nepavyksta išvengti. Dažniausiai bibliotekų darbuotojai susiduria su šiomis problemomis naudojantis DB: nepakankamas anglų kalbos žinių lygis, informacijos trūkumas apie esamas DB, administravimo žinių lygio trūkumas. Pirmiausia norint tinkamai lankytojus supažindinti su DB, reikia organizuoti darbuotojų mokymus ir juos supažindinti su esamomis DB (bet nebūtinai jau bibliotekoje prenumeruojamomis). Kadangi dabar susiduriama su problema, kai darbuotojai dirbantys su DB ir turintys mokytį lankytojus naudotis jomis, patys pristinga įgūdžių ir žinių. Taip pat dažna problema, jog darbuotojai nežino kokios yra DB (išskyrus tas, kurios jau yra prenumeruojamos bibliotekoje).

BIBLIOTEKŲ LANKYTOJŲ APKLAUSA: DEMOGRAFINIAI RESPONDENTŲ DUOMENYS

Iš viso 2017 metais bibliotekose buvo registruoti 105 090 skaitytojų. Būtent vadovaujantis šiuo rodikliu ir naudojantis 95 proc. tikimybe bei 5 proc. paklaida, <http://www.apklausos.lt/imties-dydis> svetainėje esančia skaičiuokle buvo paskaičiuota, kad reikalingas šiam tyrimui respondentų skaičius yra 383. Pagal lankytojų skaičių, kiekvienai tiriamajai bibliotekai buvo proporcingai paskirta apklausti reikiamą respondentų skaičių (*lentelė 1*) Apklausa buvo vykdoma kovo – gegužės

Eil. nr.	Biblioteka	Rekomenduojamas		Iš viso atsakė	
		Respondentų skaičius	Iš jų naudojami DB	Atsakiusių skaičius	Iš jų naudojami DB
1.	Jurbarko RSVB	26	10	14	3
2.	Klaipėdos miesto SVB	60	25	22	8
3.	Klaipėdos RSVB	41	17	19	9
4.	Kretingos RSVB	28	11	35	12
5.	Neringos SVB	5	2	4	4
6.	Pagėgių RSVB	7	3	9	5
7.	Palangos miesto SVB	22	9	24	8
8.	Skuodo RSVB	18	7	17	7
9.	Šilalės RSVB	22	9	22	9
10.	Šilutės RSVB	34	14	69	22
11.	Tauragės RSVB	38	15	21	11
12.	Klaipėdos AVB	83	34	94	47
Iš viso:		383	156	350	145

Lentelė 1. Rekomenduotas ir realus (tiriamas) respondentų skaičius bibliotekose

mėnesiais. Popieriniai klausimynai buvo pateikiami bibliotekų patalpose, elektroniniai klausimynai bibliotekų interneto svetainėse, socialinėse paskyrose, siunčiamos el. paštu. Iš viso apklausta 363 respondentai. 13 respondentų pateiktos atsakymų anketos buvo nepatikimos arba neišsamios duomenų analizei.

Tyrime iš viso dalyvavo 350 respondentų, kurie yra KLAVB ir SVB lankytojai. Didžioji dauguma respondentų buvo moterys (271 respondentė). Dauguma apklausoje dalyvavusių respondentų buvo 19 – 39 metų amžiaus: 19 – 29 metų buvo 91 respondentas, 30 – 39 metų – 84 respondentai. Daugiau nei pusę respondentų, 178 respondentai, turėjo aukštąjį išsilavinimą. 219 respondentų yra dirbantys asmenys. Apklausoje taip pat dalyvavo 68 studentai, iš kurių 31 yra ir dirbantis asmuo. 205 respondentai DB nesinaudoja, tačiau iš jų tik 64 respondentai nežino kas tai yra. 145 respondentai žino ir naudojami DB.

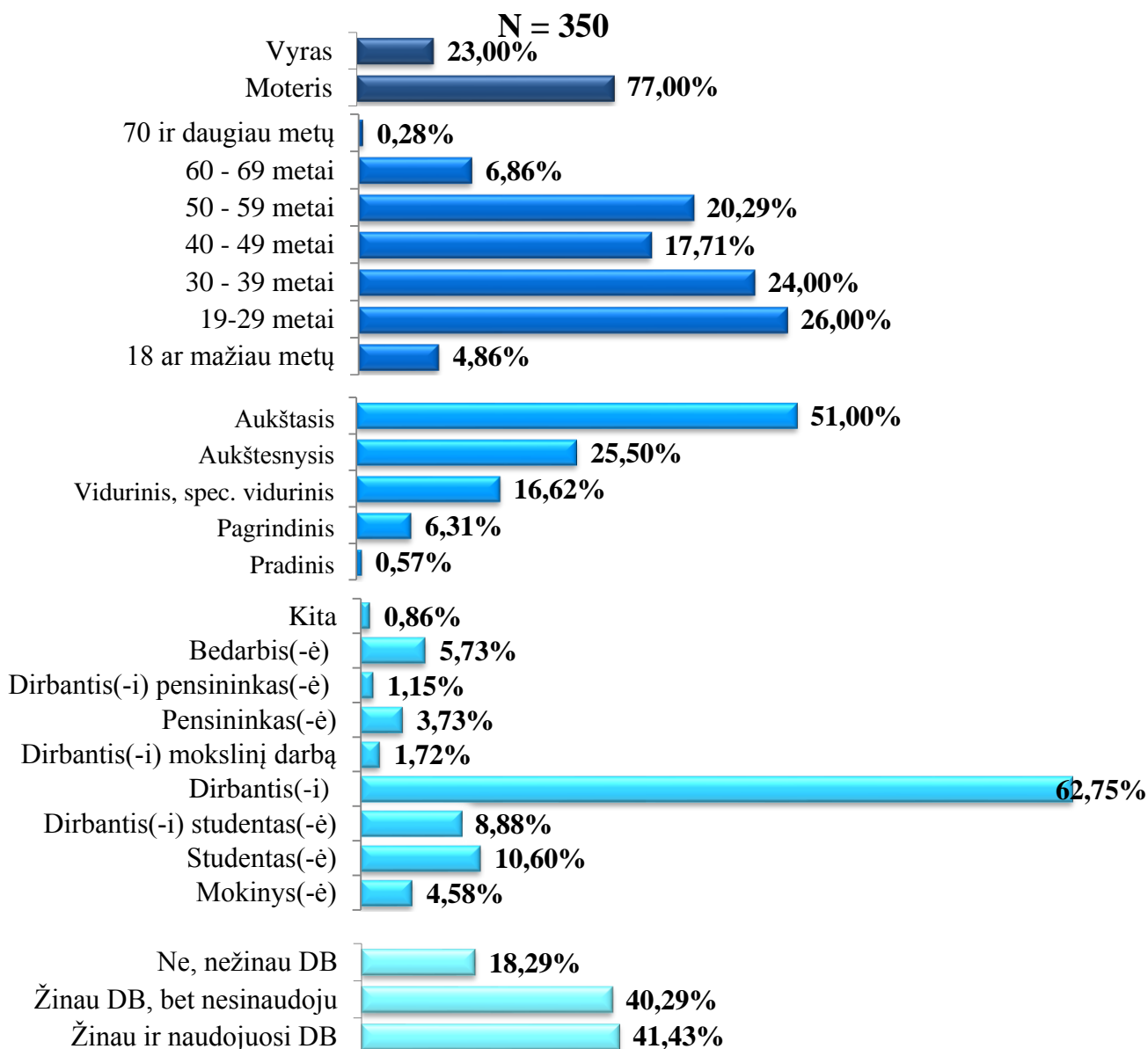

Diagrama 7. Tyrime dalyvavusių respondentų demografiniai duomenys

DB NESINAUDOJIMO PRIEŽASTYS

DB nesinaudoja 58,58 proc. arba 205 respondentai. Nežinančių apie DB, jų paskirtį, naudingumą buvo 18,29 proc. (64 asmenys) respondentų. Daugiausia apie DB nežino dirbantys asmenys, kurių amžius 40 – 59 metai. Taip pat, tokio amžiaus žmonių yra daugiausia ir tarp žinančių apie DB, bet jomis nesinaudojančių. Vis tik, jeigu analizuosime kokios asmenų grupės daugiausia nežino apie DB (*diagrama 8*), pamatysime, jog tai yra vyresnio amžiaus žmonės (60 metų ir vyresni, dažniausiai nedirbantys pensininkai arba darbingo amžiaus bedarbiai). Taip pat apie DB nežino

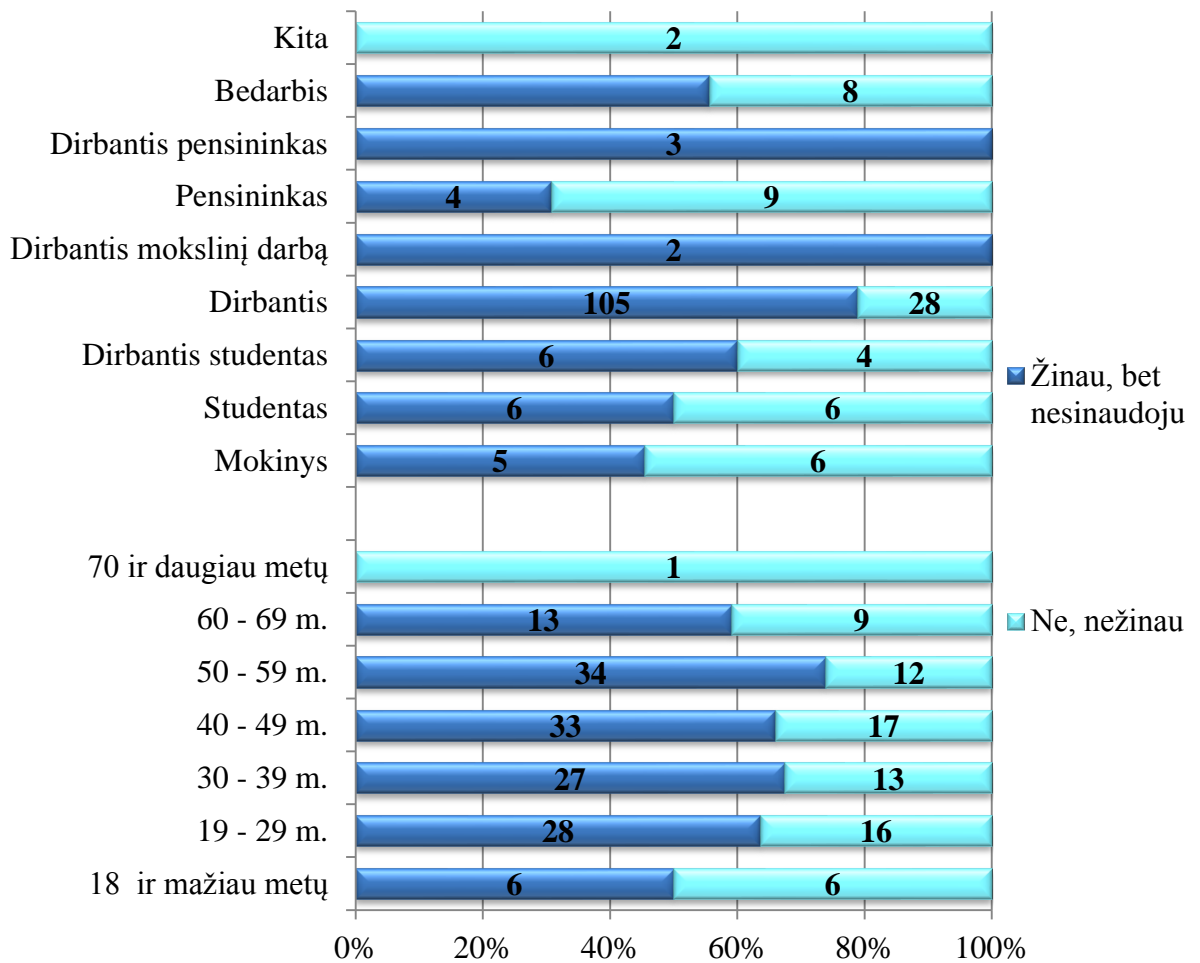

Diagrama 8. Nesinaudojančių DB respondentų charakteristika

jaunuoliai, kurių amžius yra 18 metų ar mažiau. Didžioji dauguma moksleivių nežino apie DB. Deja, tarp studentų taip pat yra nemaža dalis, kurie ne tik nesinaudoja, bet ir nežino apie DB. Tai kad nežino studentai apie DB, stebina ir tampa aktuali problema, kadangi būtent šiai grupei turėtų būti aktualiausia galimybė naudotis DB mokslo reikmėms.

Respondentų buvo prašoma pažymėti dažniausias priežastis, dėl kurių jie nesinaudoja DB (diagrama 9). Respondentai galėjo pasirinkti daugiau nei vieną atsakymo variantą. Lyginant gautus rezultatus su 2014 metais LNB atlikto tyrimo rezultatais teigtina išvada, kad nesinaudojimo DB pagrindinės trys dažniausiai įvardijamos priežastys išlieka tokios pačios. Kaip pagrindinę priežastį,

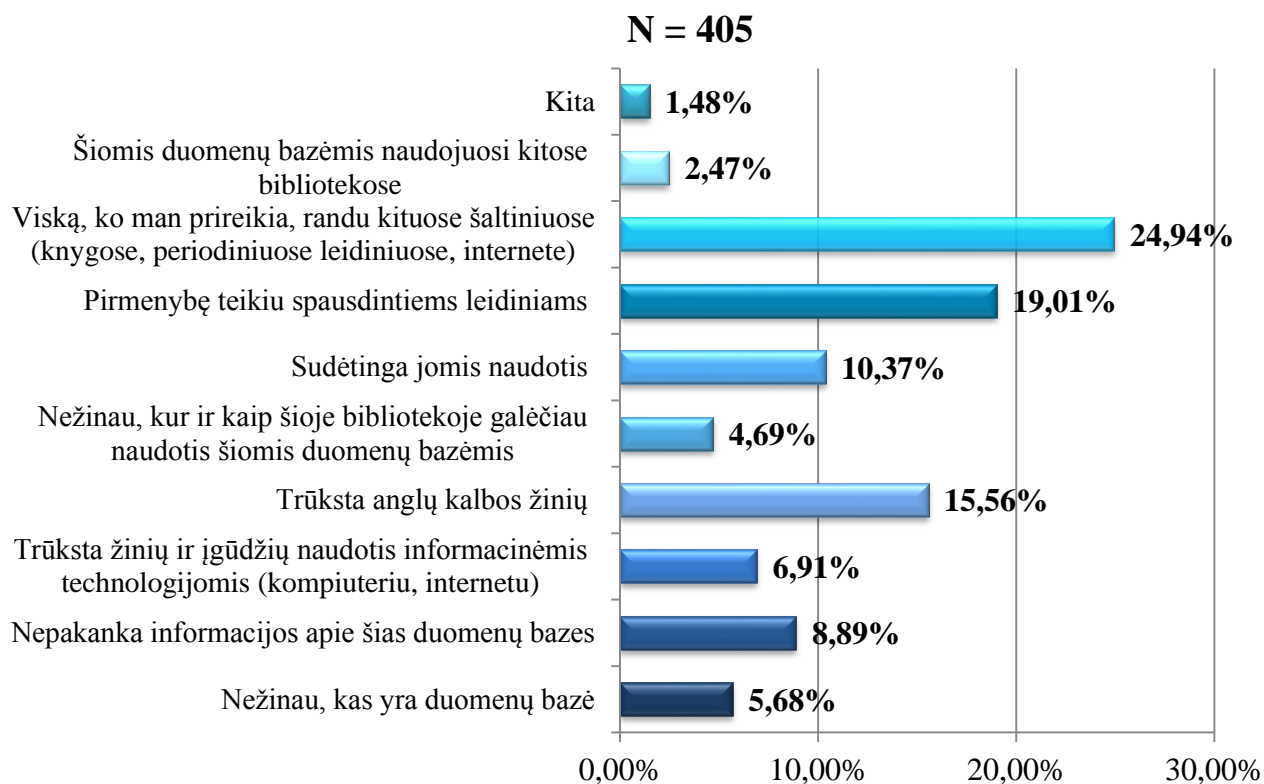

Diagrama 9. Priežastys, dėl kurių respondentai nesinaudoja DB

dėl kurios respondentai nesinaudoja DB, nurodė tai, kad „*Viską, ko man prireikia, randu kituose šaltiniuose (knygose, periodiniuose leidiniuose, internete)*“. Šį atsakymą pasirinko 101 respondentas. Antra pagal populiarumą išliko priežastis, kad respondentai „*Pirmenybę teikia spausdintiems leidiniams*“ (šį atsakymo variantą pasirinko 77 respondentai). Anglų kalbos žinių trūkumas (63 respondentų atsakymai) taip pat išlieka populiari priežastis nusakant dėl ko nėra naudojamosi DB. Reikia pažymėti, kad dabar sumažėjo respondentų skaičius, kuris nežinotų DB ar neturėtų pakankamai informacijos apie jas. Nors neturinčių pakankamai žinių apie DB respondentų sumažėjo, išaugo respondentų skaičius, kuriems naudojimas DB atrodo per sudėtingas. Galima daryti prielaidą, kad nuo 2014 metų vis daugiau žmonių sužinojo apie DB, jų naudojimo galimybes. Vis tik daugumai DB naudojimas atrodo per sudėtingas, dėl to žmonės nėra linkę ieškoti reikalingos informacijos jose. Apie kitas priežastis, dėl kurių nesinaudoja DB, įvardijo šeši respondentai. Iš jų du respondentai teigia, jog nesimoko arba nėra poreikio jomis naudotis. Vienam respondentui trūksta viešinimo DB, bibliotekose suteikiamos tokios paslaugos. Dar dviem respondentams nėra

patogus priėjimas prie DB: patogiau būtų naudotis jomis namuose, nėra laisvo priėjimo prie jų. Kitas respondentas nurodo, jog bibliotekos neturi priėjimo prie „Bloomberg“ duomenų bazės, o būtent tokia DB jam būtų reikalinga.

Respondentų, kurie nesinaudoja DB, buvo prašoma nurodyti kas juos galėtų paskatinti pradėti naudotis DB. Kiekvienas respondentas galėjo pasirinkti 1 – 3 atsakymų variantus. Kaip labiausiai skatinanti naudotis DB aplinkybė net 75 respondentams pasirodė „Galimybė naudotis duomenų bazėmis iš namų“ (diagrama 10). 66 respondentai teigia, kad pateikimas „Išsamesnės ir detalesnės informacijos, kaip naudotis šiomis duomenų bazėmis“ būtų taip pat puiki skatinamoji priemonė. Lygiai tiek pat žmonių teigia, jog „jokios aplinkybės“ jų nepaskatintų naudotis DB. „Išsamesnė ir detalesnė informacija apie šias duomenų bazines ir jų turinį“ būtų aktuali 64 respondentam skatinant juos naudotis DB. Devyni respondentai pasirinko kitą variantą. Du respondentai nežino arba neturi nuomonės apie tai, kas juos galėtų paskatinti naudotis DB. Kiti du respondentai naudotųsi DB, jeigu

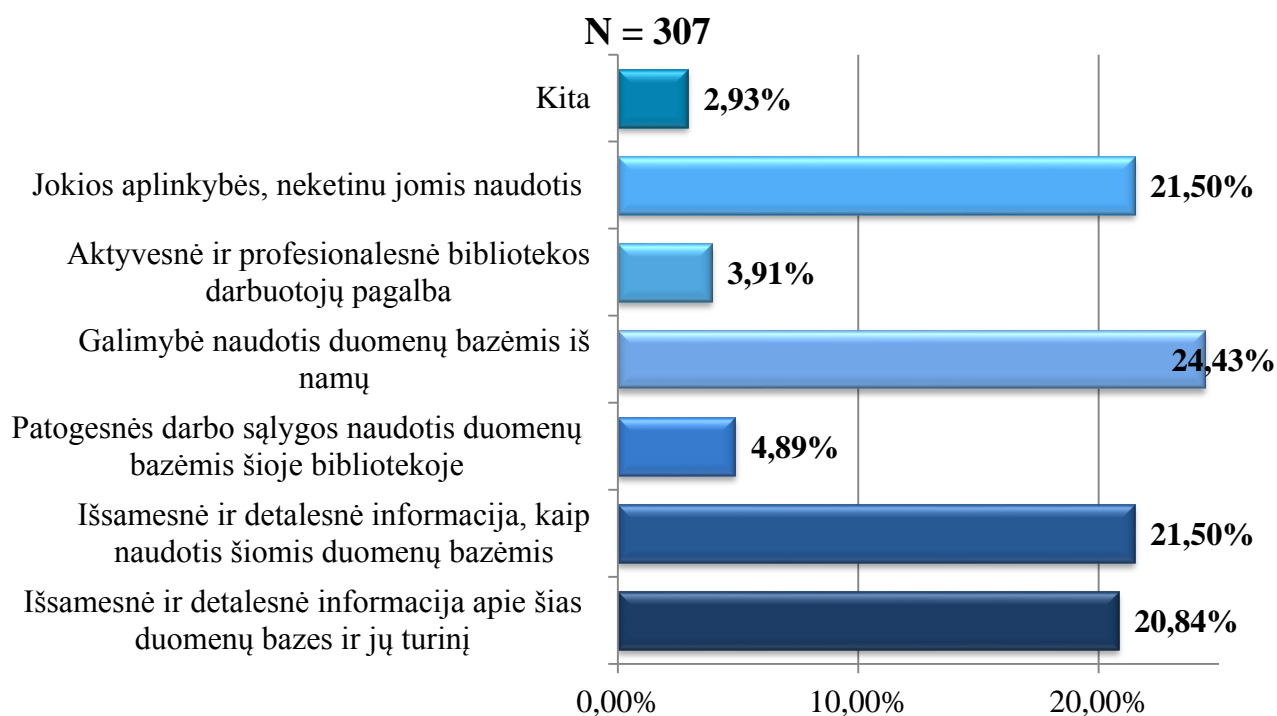

Diagrama 10. Aplinkybės, kurios skatintų respondentus naudotis DB

jūs būtų lietuvių kalba. Taip pat, dar du respondentai naudotųsi DB tik tokiu atveju, jeigu nerastų reikalingos informacijos kitur. Trys respondentai teigia, kad kol kas jiems tiesiog nėra poreikio naudotis DB. Dėl to naudotųsi DB tik tokiu atveju, jei jiems kažkada prireiktų. Apibendrinant šiuos rezultatus galima teigti, jog pirmiausia norint paskatinti žmones naudotis DB reikia juos apšviesti, plačiau supažindinti su DB esme, naudingumu, naudojimosi galimybėmis bei apmokyti naudotis DB.

Tyrimo metu respondentų klausėme ar netolimoje ateityje jie ketina naudotis DB (*diagrama 11*). 54 respondentai, kurie iki šiol nesinaudojo DB, netolimoje ateityje ketina (atsakymai: *Tikrai taip; Greičiausiai taip*) pradėti naudotis DB. 49 respondentai nežino ar pradės naudotis, o 100 respondentų nesinaudojo ir neplanuoja pradėti naudotis DB (atsakymai: *Greičiausiai ne; Tikrai ne*). Tarp ketinančių naudotis DB netolimoje ateityje yra ne tik moksleiviai ir studentai. Pastarųjų buvo 10: 4 moksleiviai ir 6 studentai. Nemaža dalis ketinančių ateityje pradėti naudotis DB yra ir dirbantys 30 – 49 metų respondentai (16 respondentų, kurių amžius 30 – 39 metai, ir 13 respondentų, kurių amžius 40 – 49 metai). Galima daryti prielaidą, jog duomenų bazės (detaliau pristatant visai visuomenei) gali būti aktualios ne tik su moksline veikla susijusiems asmenims.

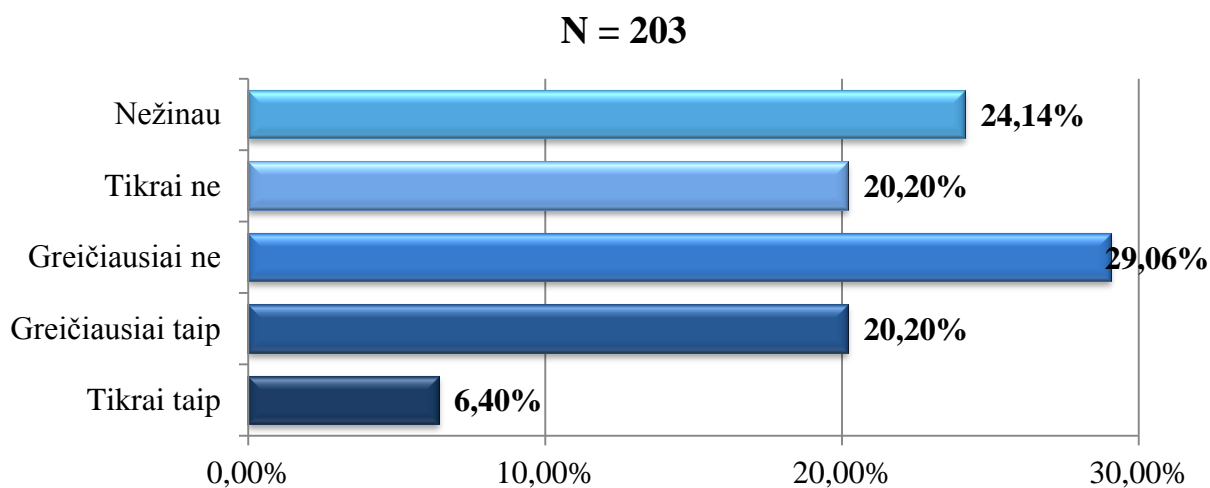

Diagrama 11. Respondentų, kurie nesinaudoja DB, ketinimai netolimoje ateityje naudotis DB

Apibendrinant galima teigti, jog prieinamumas prie DB bazių kaip bibliotekų teikiama paslauga tampa vis žinomesnė. Lyginant su 2014 metų tyrimo rezultatais, nežinančių nieko apie DB respondentų yra ženkliai sumažėję. Vis tik, respondentai teigia, jog informacijos apie DB naudą, jų naudojimo galimybes bei mokymų kaip rasti reikalingą informaciją – vis dar trūksta. Dėl šios priežasties norint padidinti DB panaudą reikia visuomenę šviesti ir supažindinti su DB galimybėmis.

DB NAUDOJIMO YPATUMAI

DB naudojami 145 apklausoje dalyvavę respondentai. Dažnai akcentuojama, kad DB reikalingiausios studentams ir mokslinį darbą dirbantiems žmonėms. Kaip matome iš apklausos gautų rezultatų (*diagrama 12*), DB taip pat gana dažnai naudojami ir ne mokslinį darbą dirbantys asmenys (86 respondentai). Studentai (tiek dirbantys, tiek ir vien studijuojantys) sudaro 31,72 proc. (46 respondentai) iš visų, kurie ne tik žino bet ir naudojami duomenų bazėmis. Vertinant respondentes, kurie naudojami DB, amžiaus atžvilgiu, matome, jog jomis linkę naudotis yra jaunesnio amžiaus asmenys. 32,41 proc. (47 respondentai) iš DB naudojančių respondentų buvo 19

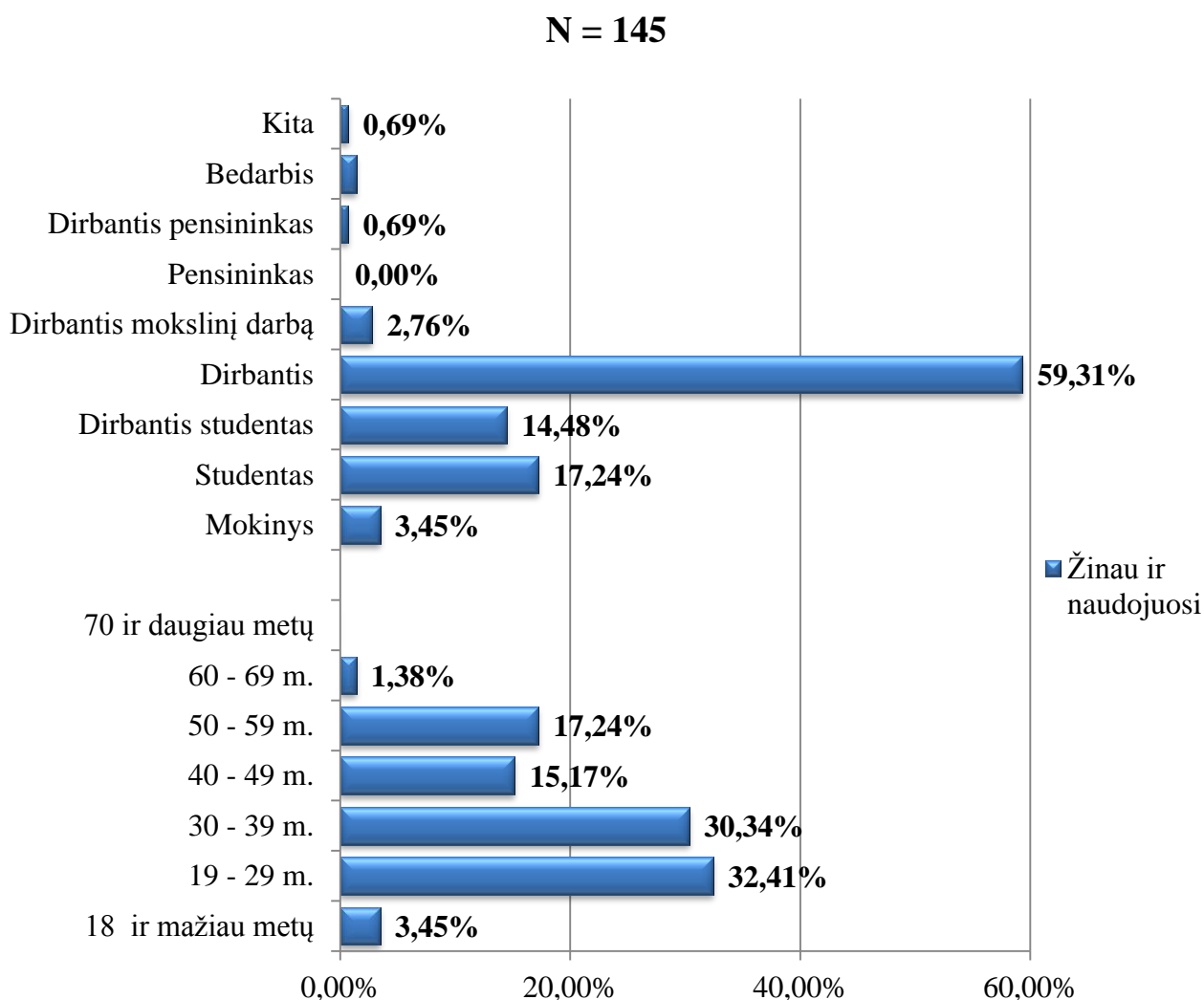

Diagrama 12. Respondentų, kurie naudojami DB, charakteristika

– 29 metų. Kiti 30,34 proc. (44 asmenys) buvo 30 – 39 metų respondentai. Kitaip sakant 19 – 39 metų respondentai sudarė daugiau nei pusę visų, kurie bent kartą per 12 mėn. naudojami DB.

Respondentų buvo prašoma nurodyti visus šaltinius, iš kurių jie sužinojo apie DB, galimybę jomis naudotis bibliotekoje (*diagrama 13*). Daugiausia respondentų (113 atsakymų) nurodė, jog DB naudotis jiems pasiūlė bibliotekos darbuotojas. Antroje vietoje pagal atsakymų dažnumą liko

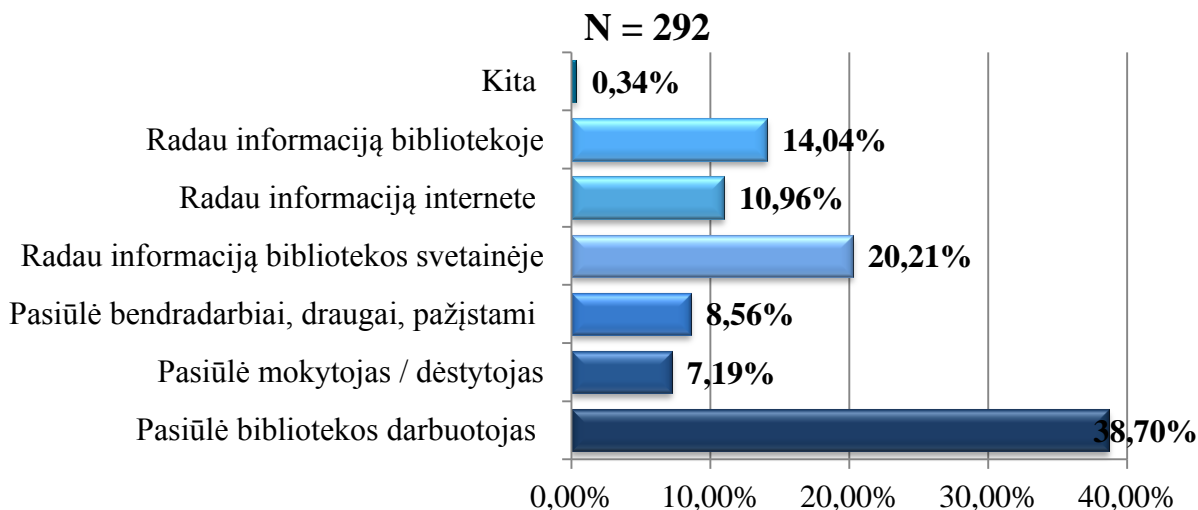

Diagrama 13. Informacijos šaltinių, iš kurių respondentai sužinojo apie DB

variantas toks, kad respondentai patys rado informaciją apie DB bibliotekų svetainėse (59 respondentai pasirinko šį atsakymą). Kaip matome, bibliotekos paslaugų viešinimas, bibliotekos lankytojų supažindinimas su bibliotekų teikiamomis paslaugomis duoda teigiamų rezultatų DB skatinant lankytojus naudotis duomenų bazėmis. Tiesa, reikia pažymėti, kad lyginant su 2014 metų tyrimo rezultatais, sužinojimo būdai apie DB nepakito.

Pagrindine priežastimi, dėl kurios respondentai naudojami DB, išlieka mokslo tikslai (84 respondentai nurodė šią priežastį) (*diagrama 14*). Taip pat, respondentai nurodė, jog DB naudojamos dėl darbo (66 respondentai). Trečioje vietoje pagal DB naudojimu tikslus lieka savišvieta. Lyginant su 2014 metų tyrimo rezultatais DB panaudos tikslai išlieka tokie patys.

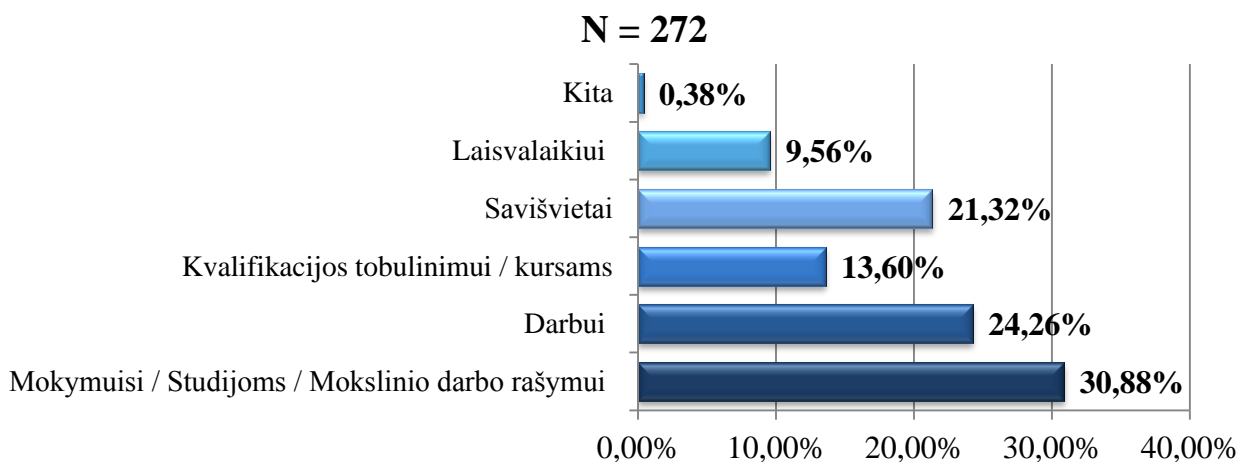

Diagrama 14. DB naudojimo tikslai

Naudojimosi DB vietos tendencijos taip pat išlieka tokios pat kaip 2014 metų LNB atlikto tyrimo metu. Dažniausiai respondentai yra linkę DB naudotis konkrečioje bibliotekoje (55 respondentai) (diagrama 15). Taip pat 53 respondentai yra linkę naudotis DB tiek bibliotekoje, tiek už bibliotekos ribų. Reikia pažymėti, jog ne visos DB yra prieinamos suinteresuotiems asmenims tik bibliotekoje. EBSCO ir Vyturys.lt yra tos DB, kurios skaitytojų yra prieinamos su bibliotekoje duotais prisijungimais ir už bibliotekos ribų.

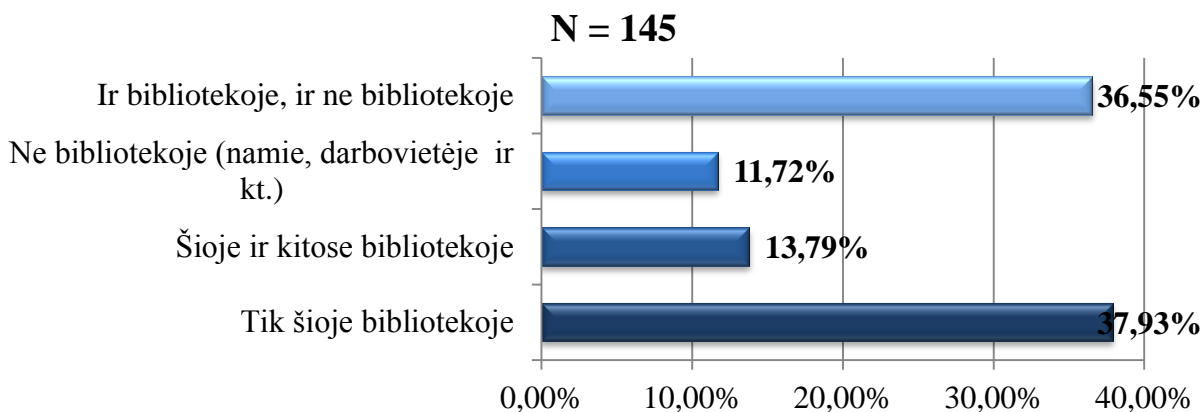

Diagrama 15. Vietos, kuriuose respondentai dažniausiai naudojami DB

Prieinamų DB sąrašas skirtingose bibliotekose skiriasi. DB INFOLEX, Vyturys.lt, EBSCO, NAXOS yra prieinamos visuose SVB. Taylor & Francis ir Emerald DB yra prieinamos ne visuose SVB. Dėl šios priežasties apie pastarųjų DB naudojimą buvo klausiama tik KLAVB lankytojų. Aktyviausiai apklausoje dalyvavę respondentai naudojami EBSCO DB (diagrama 16). Šia DB „Bent kartą per savaitę“ arba „Bent kartą per mėnesį“ naudojami 30,34 proc. respondentų. Nors pastaroji

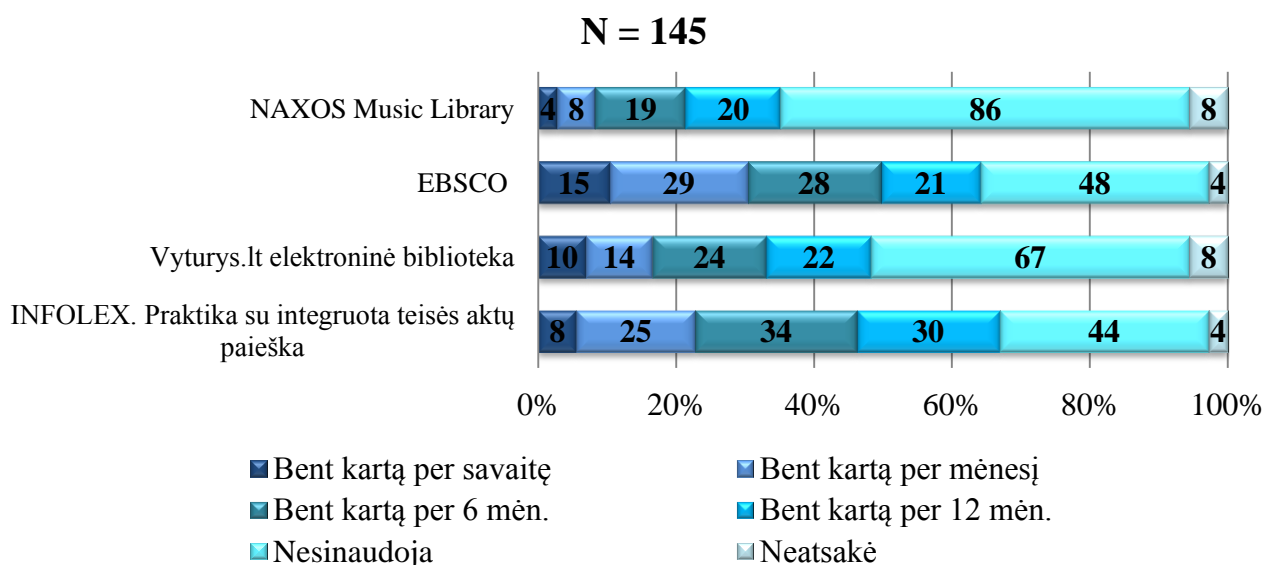

Diagrama 16. Dažniausiai esančių bibliotekose DB naudojimo intensyvumas

DB populiaru, vertinant visų respondentų dalį, kurie nors kartą per pastaruosius 12 mėn. naudojami

DB, *INFOLEX* DB panauda didesnė. *EBSCO* iš viso per 12 mėn. buvo pasinaudoję 64,13 proc. respondentų. Tuo pat metu *INFOLEX* naudojami 66,90 proc. Pastarąją DB 44,14 proc. respondentų buvo linkę naudoti „*Bent kartą per 6 mėn./12 mėn.*“, kai *EBSCO* naudojami 30,34 proc. Mažiausiai populiarūs tarp respondentų buvo *NAXOS* DB. Ja iš viso bent kartą per 12 mėn. naudojami tik 35,17 proc. respondentų.

Analizuojant (*diagrama 17*) *Taylor & Francis* DB panaudą matome, jog net 42,55 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų nė karto per 12 mėn. nesinaudojo šia DB. Vis tik 53,18 proc. bent kartą per 12 mėn. ieškojo informacijos šioje DB. Dažniausiai (net 23,40 proc.) respondentai šia duomenų baze naudojami „*Bent kartą per mėnesį*“. *Emerald* DB nesinaudojančių asmenų yra tik 27,66 proc. Vis tik bendras procentas respondentų, kuris naudojami šia DB yra toks pat kaip ir naudojančių *Taylor & Francis* DB, t. y. DB naudojami 53,18 proc. respondentų.

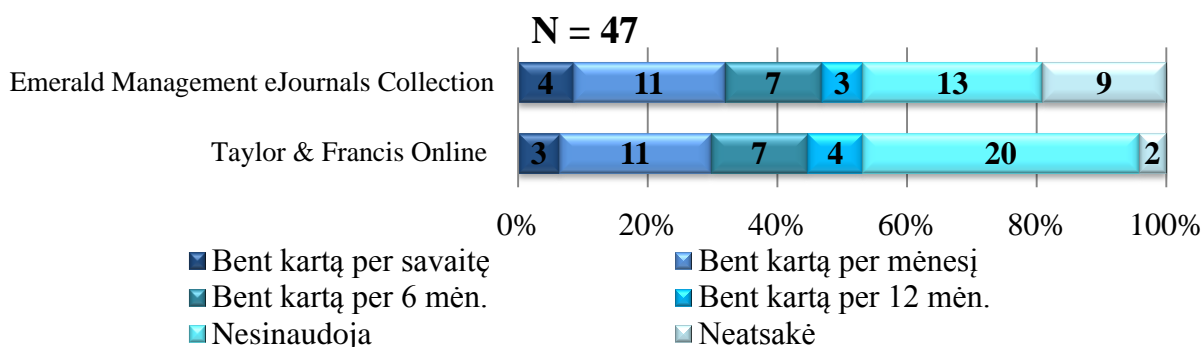

Diagrama 17. KLAVB lankytojų intensyvumas naudojantis *Taylor & Francis* bei *Emerald* DB

Tyrimo metu buvo teiraujama respondentų, kurie naudojami DB, su kokiomis kliūtimis jiems tenka susidurti naudojantis DB (*diagrama 18*). 84 respondentai teigia, jog jie su jokiais kliūtimis nesusiduria. 49 respondentams kliūtimi tampa anglų kalba, kadangi jos nelabai moka. Vis tik teiraujantis apie pagalbą, kurios reikia naudojantis DB, tik 53 respondentai teigia, kad tokia pagalba

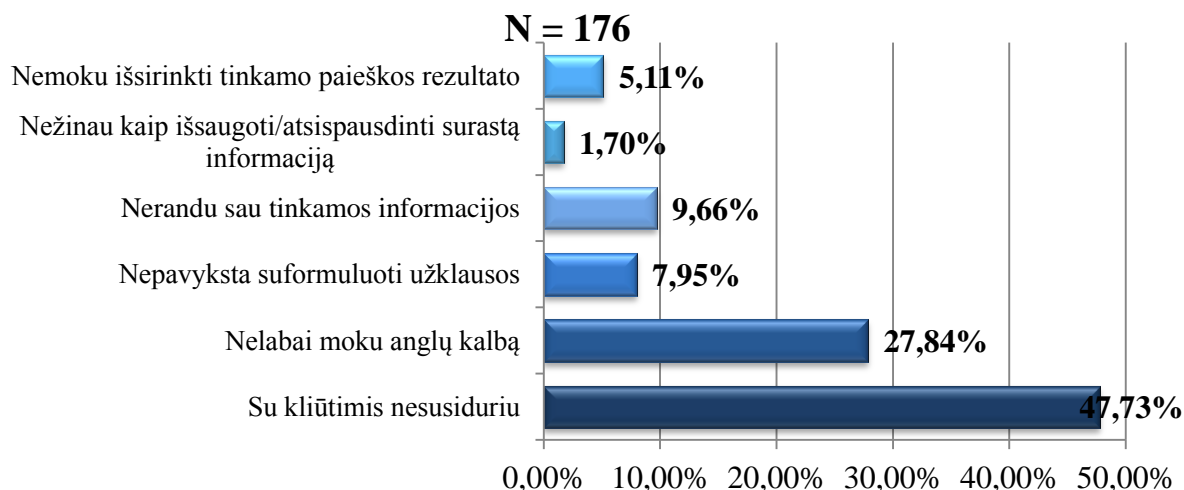

Diagrama 18. Problemos, su kuriomis susiduria respondentai naudodamiesi DB

jiems nereikalinga (*diagrama 19*). Tai yra mažesnis respondentų skaičius negu teigiančių, kad naudojant DB su kliūtimis nesusiduria. Galima daryti prielaidą, kad kai kurie respondentai net nesusidurdami su kliūtimis naudojantis DB, vis tiek jaučia poreikį gilinti žinias siekiant efektyvesnio DB panaudos. Nepaisant tokio rezultato, respondentų, kuriems nereikia pagalbos, išlieka daugiausia – 27,32 proc.. 42 respondantai (21,65 proc.) nurodė, jog jiems būtų naudinga

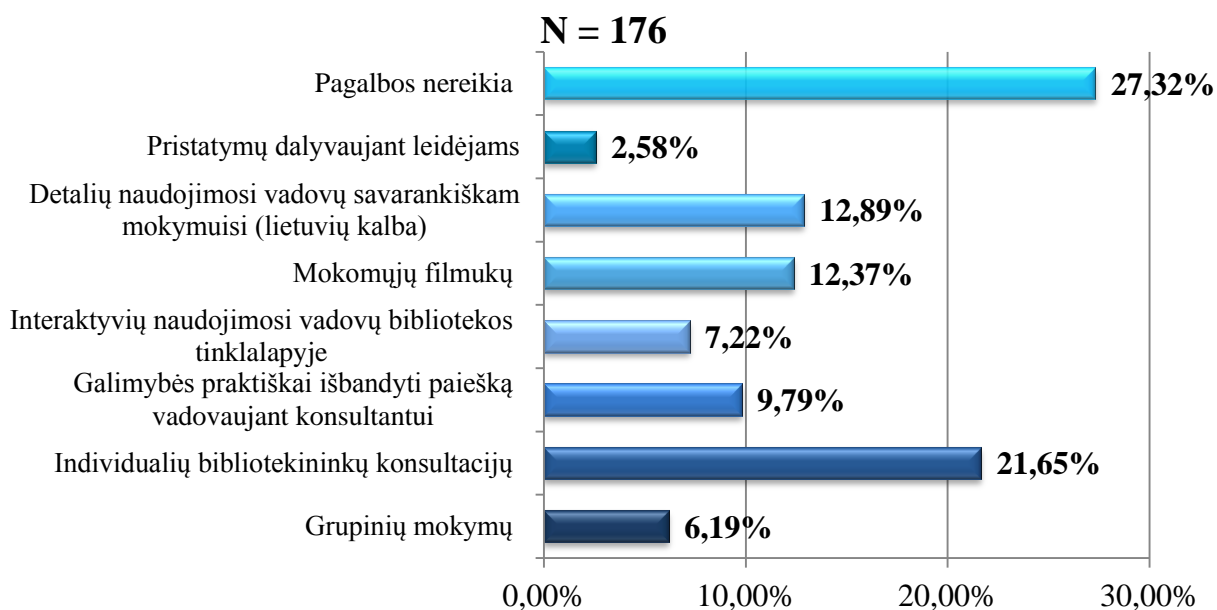

Diagrama 20. Veiksniai, kurie palengvintų naudojimąsi DB

individuali bibliotekininkų konsultacija naudojantis DB.

Kaip ir tų, kurie nesinaudoja DB, taip ir tų, kurie naudojami DB, buvo klausama ar artimiausiu metu jie ir toliau ketina naudotis DB (*diagrama 20*). „Tikrai taip“ netolimoje ateityje toliau naudotis DB ketina 71 respondentas iš 145. „Greičiausiai taip“ ateityje naudosis DB 46 respondantai. 18 respondentų artimiausiu metu ketina nebesinaudoti DB. Reikia pažymėti, jog tai

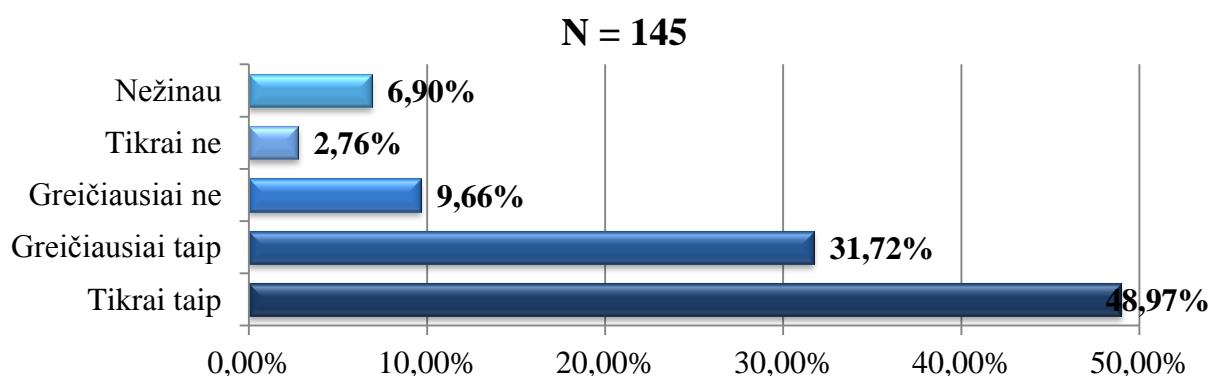

Diagrama 19. Respondentų, kurie naudojami DB, ketinimai netolimoje ateityje naudotis DB

yra įvairaus amžiaus dirbantys asmenys. Vis tik, didžioji dauguma (net 80,69 proc.) respondentų, kurie naudojami DB ketina ir toliau jomis naudotis.

Apibendrinat galima teigti, jog DB respondentai naudojami ne tik mokslo tikslais (nors šis tikslas lieka dažniausias), bet ir savišvietos, kvalifikacijos tikslais. Būtent tai daro įtaką, kad DB bibliotekose naudojami ne tik studentai ir mokslinį darbą dirbantys asmenys. Vis tik, net ir naudojantys DB asmenys susiduria su problemomis. Dažniausia jų – tai nepakankamas anglų kalbos žinių lygis. Dėl šios priežasties daugumai praverstų lietuvių klaba duomenų bazės, užsienio kalbos duomenų bazių vadovai, parengti lietuvių kalba. Respondentai, kurie naudojami DB, susiduria su panašiomis problemomis kaip ir bibliotekų darbuotojai. Dėl to labai reikalingi mokymai, kurių metu būtų apmokoma kaip teisingai ir efektyviai naudotis DB.

IŠVADOS

1. DB prieinamos visose Klaipėdos regiono viešosiose bibliotekose. Daugiau nei pusė bibliotekų yra sudariusios lankytojams galimybes DB naudotis ne tik centriniuose bibliotekų padaliniuose, bet ir bibliotekoms priklausančiuose kai kuriuose filialuose. Dažniausiai bibliotekų padaliniuose yra prieinama *INFOLEX* ir *EBSCO* DB. M

2. Mažesniuose miesteliuose susiduriama su nepakankamo anglų kalbos mokėjimo problema: tiek tarp darbuotojų, tiek tarp lankytojų. Dėl šios priežasties paklausesnės būtų lietuvių kalba pateikiamos DB ir jose esanti informacija pateikiama Lietuvos valstybine kalba. Aktualiausios DB, kuriuose yra informacijos socialinių ir ekonomikos mokslų tematika, kosmetologijos temomis. Būtent tokių, pagal tyrime dalyvavusių respondentų pasisakymus trūksta DB prieinamų viešosiose bibliotekose

3. Bibliotekų darbuotojai pastebi, kad labai trūksta apmokymų kaip naudotis DB ir supažindinamųjų renginių su esamomis, bet nebūtinai prenumeruojamomis bibliotekoje, DB. Kadangi nežinodami kitų DB, bibliotekų darbuotojai negali pasakyti, kokios DB būtų naudingesnės. Bibliotekos darbuotojams dažnai pristinga žinių apie DB, dėl to nukenčia ir teikiamos paslaugos kokybė. Norint pakeisti esamą situaciją reikėtų organizuoti mokymus ir bibliotekų darbuotojams. Taip pat padėtų DB naudojimo vadovai lietuvių kalba, kuriuose būtų aprašoma ne tik kaip efektyviai naudoti DB, bet ir kaip tinkamai jas administruoti.

4. Studentai, kaip ir galima buvo tikėtis, yra dažniausiai DB naudojančios grupė. Vis tik DB aktualios ir ne mokslo srities asmenims, kadangi jose žmonės ieško aktualios informacijos savišvietai, savo kvalifikacijos kėlimui. Dažniausiai respondentai naudodavosi DB ne tik bibliotekoje, bet ir kitoje aplinkoje (pvz. namuose, darbe ir pan.). Kitaip sakant, respondentai linkę naudotis nuotoline prieiga prie DB. Apie DB dažniausiai lankytojai sužino iš bibliotekos darbuotojų arba susiranda informaciją bibliotekų internetinėse svetainėse. Vis tik, ne visos Klaipėdos regiono bibliotekos išsamiai pateikia informaciją, kokios ir kur yra prieinamos DB jų bibliotekoje.

5. DB nesinaudojimo priežastis išlieka ta pati – respondentai teigia, jog jiems vis dar trūksta informacijos apie DB, jų naudojimo galimybes. Taip pat dauguma vis dar yra labiau linkę naudotis knygomis, periodika ar internete randama informacija nei DB. Galima teigti, kad tinkamai pristatant DB, vedant apmokymus, kaip efektyviai ieškoti informacijos ir kokios informacijos jie gali rasti DB, DB panauda turėtų didėti.

REKOMENDACIJOS

1. Pirmiausia reikia tinkamai supažindinti bibliotekų darbuotojus su esamomis DB. Darbuotojams reikalingi mokymai kaip teisingai administruoti DB, kai efektyviai padėti lankytojams surasti tinkamą informaciją. Kadangi DB kinta, bet mokymai jokie nevedami. Netinkamai paruoštas darbuotojas, negali tinkamai apmokyti ir bibliotekos lankytojų.

2. Norint didinti DB panaudą, reikia viešinti bibliotekose prieinamas DB ir jų galimybes. Kadangi šiuo metu lankytojai apie jas nežino arba turi susidarę įspūdį (ypač tarp jaunesnio amžiaus respondentų), kad jos nenaudingos, reikalingos tik studijų laikotarpiu ir tai ne visada. Nepakanka paskelbti tik bibliotekos interneto svetainėje apie tokią bibliotekos teikimą paslaugą. Reikia pažindinti lankytojus su DB ir jų galimybėmis.

3. Reikalingi DB naudojimo mokymai net tik bibliotekų darbuotojams ir lankytojams, kurie nesinaudoja DB, bet ir lankytojams, kurie jomis naudojasi. Kadangi nemaža dalis ir naudojančių DB susiduria su nesklandumais. Iki šiol kai kurie DB naudotojai vis dar nemoka tinkamai suformuluoti užklauso. Taip pat neranda reikalingos informacijos. Dėl šios priežasties turėtų būti mokymai visiems kaip naudotis DB, kaip ieškoti reikalingos informacijos, kaip gautus rezultatus tinkamai atfiltruoti bei kur ir kokios informacijos jie turėtų ieškoti.